

# Inkaklių ir Kretingos lurandai kaip solidarumo skatinimo forma

Šiame straipsnyje, remiantis literatūros šaltiniais bei apklausos duomenimis, tiriami Inkaklių ir Kretingos lurandai, atskleidžiama šių lurandų įtaka žemaičių solidarumui per įvairius renginius ir kitokią veiklą.

## Įvadas

Bendruomenine žemaičių vienybe, vaikų, jaunimo ir vyresnio amžiaus žmonių įtraukimu į įvairią visuomeninę veiklą prieškario ir pokario metais itin rūpinosi Katalikų Bažnyčia. Svarbi katalikiškojo solidarumo skatinimo forma Žemaitijoje – 1900 m. į Lietuvą iš Prancūzijos atnešta religinė lurando idėja.

Pastaruoju metu per didžiąsias Bažnyčios šventes ar šokiadieniais Lietuvoje, ypač Žemaitijoje, prie lurando grotų taip pat renkasi žmonės, vyksta bendruomenės pamaldos, įvairios šventės, minėjimai. Visi šie renginiai prisideda prie miestelio gyventojų bendruomenės solidarumo stiprinimo.

*Solidarumas* – tai įsitikinimų ir veiksmų vienybė, abipusė savitarpio pagalba ir parama, grįsta bendrais interesais ir bendrų tikslų įgyvendinimo būtinumu (versta – V. L.)<sup>1</sup>. Solidarumas taip pat gali būti apibūdinamas „vieningumo“ ar „draugiškumo“ terminu.

Solidarumo reiškiniai visuomenei, siekiančiai didesnės darnos bei sutarimo. Popiežius Paulius VI teigė, kad solidarumas yra aktualus – tai „meilės civilizacija“, neleidžianti tarpusavyje kovojančioms jėgoms suskaldyti pasaulį į priešingas puses, kvie-

čiant žmones tarpusavyje veikti naudojantis įvairiomis vienybės skatinimo priemonėmis<sup>2</sup>.

čiant žmones tarpusavyje veikti naudojantis įvairiomis vienybės skatinimo priemonėmis<sup>2</sup>.

Lurduose žmonių solidarumas ypač reikšėsi drauge statant grotas, organizuojant talkas, o vėliau ir renginius prie jų.

Solidarumą ypač skatino ir skatina prie lurandų vykstantys renginiai ir įvairi veikla, kuri apskritai:

- solidarizuoja, vienija, skatina bendrumo jausmą;
- moko tradicijų;
- auklėja, ugdo ištvermę ir pasitikėjimą savimi;
- leidžia žmogui gerai jaustis;
- koordinuoja, skatina žmogų drauge dirbti, kartu veikti;
- leidžia žmogui atsiskleisti;
- šalina nuobodulį, pradžiugina;
- žmogų „priartina prie Dievo“<sup>3</sup>.

Su Lietuvos lurandais susiję solidarumo reiškiniai specialiai nėra tyrinėti. Pažymėtina, kad Prancūzijos Lurandą išsamiai aprašė vysk. Petras Būčys MIC (1943) bei Lütholdas-Minderis (1971). Kai kuriuos Lietuvos lurandus fragmentiškai aprašė kun. R. G. Skrinskas (1999).

Šiame tyrime dėmesys kreipiamas į du su solidarumo skatinimu susijusius Žemai-

tijos lurdus Inkakliuose ir Kretingoje. Tyrimas aktualus Lietuvos Katalikų Bažnyčios istorijai, religijos etnologijai.

**T y r i m o b j e k t a s:** Inkaklių ir Kretingos lurdai.

**T y r i m o d a l y k a s:** lurdu įtaka tikinčiųjų bendruomenės solidarumui.

**T y r i m o t i k s l a s:** ištirti lurdu vaidmenį skatinant tikinčiųjų bendruomenės solidarumą.

**T y r i m o u ž d a v i n i a i:**

1. aptarti Inkaklių ir Kretingos lurdu pastatymo motyvus bei solidarius tikinčiųjų darbus;

2. atskleisti renginių ir kt. įvykių, vyksimų prie lurdu, pobūdį ir solidarų gyventojų dalyvavimą juose.

**T y r i m o m e t o d a i:** literatūros analizė, lauko tyrimai, stebėjimas, giluminis (iš dalies struktūruotas) interviu, istorinis-aprašomasis metodas.

**T y r i m o h i p o t e z ė:** Inkaklių ir Kretingos lurdai skatino ir dabar skatina tikinčiųjų solidarumą.

## **TYRIMŲ REZULTATAI**

### **1. Inkaklių lurdo įtaka tikinčiųjų solidarumui**

Raseinių apskrityje, prie pat buvusios Prūsijos sienos, t. y. 6 kilometrai į vakarus nuo Švėkšnos, abipus Švėkšnos – Saugų plento yra Inkaklių kaimas. Ši vietovė minima jau 1695 m. aktuose<sup>4</sup>. Šiame skyriuje tikinčiųjų solidarumo aspektu aptariama Inkaklių lurdo kilmė, lurdo grotos ir koplyčios statyba, religiniai renginiai iki sovietmečio, lurdo būklė sovietmečiu, Atgimimo laikotarpiu ir šiuo metu.

#### **1.1. IDĖJOS STATYTI LURDĄ KILMĖ**

1899 m. kunigas Julius Maciejauskas buvo paskirtas Švėkšnos parapijos klebonu. Čia jis klebonavo iki 1938 m. pavasario.

Klebonaudamas Švėkšnoje labai energingai įsitraukė į pastoracinį ir visuomeninį darbą, tačiau drauge rūpinosi ir Švėkšnos apylinkėmis, taip pat ir Inkakliais.

Seniausias Inkaklių gyventojas J. Vilkys pasakojo, kad yra keletas lurdo įkūrimo versijų. Vienoje iš jų teigiama, kad caro valdymo laikais iš geležinkelio stoties naktį eję trys vyrai namo. Beeinant ant liepos medžio pasirodžiusi Švč. M. Marija su Sūneliu, abu apšviesti ryškios šviesos. Savo regėjimą vyrai papasakojo Švėkšnos klebonui, kuris ir paskatino vietos gyventojus statyti lurdą minėtoje apsiereiškimo vietoje<sup>5</sup>.

Kitą lurdo įkūrimo versiją papasakojo respondentė Teodora Šimkienė. Anot jos, vienas žmogus naktį turėjo regėjimą: jis pro ądubą einąs rišti arklių ir tuo metu ąduboje nušvintanti šviesa. Po to jis iš karto pabudo. Žmogus galvojo, ką tai galėtų reikšti, ir kitą dieną nuėjęs pas prelatą J. Maciejauską jam papasakojo savo regėjimą. Klebonas pasakė, kad tai veikiausiai Švč. Mergelės Marijos noras šioje vietoje būti garbinamai<sup>6</sup>.

Tačiau respondentas J. Vilkys teigė, kad lurdas toje vietoje pastatytas galbūt dėl to, kad ten buvo tam tinkama ąduba, tiesiausias per Inkaklių kaimą vedantis kelias, taip pat gera vieta labai populiarioms gegužinėms pamaldoms rengti<sup>7</sup>. Tai viena iš vietos parinkimo lurdo statybai prielaidų.

Kita prielaida – kun. J. Maciejauskas žinojo apie Prancūzijos Lurdą, taip pat apie Palangos ir Plungės lurdu grotas. Jam galėjo gimi mintis šį pamaldumą Švč. Mergelės Marijai išpopuliarinti ir savo parapijoje.

Nors tiksliai nežinoma, kuri lurdo statybos versija yra tikroji, tačiau išvardytos aplinkybės turėjo įtakos sprendimui statyti lurdo grotą.

#### **1.2. LURDO GROTOS IR KOPLYČIOS STATYBA, RELIGINIAI RENGINIAI IKI SOVIETMEČIO**

Kilus idėjai statyti lurdą, Švėkšnos klebono prelato J. Maciejausko paraginti žmonės

pradėjo rinkti pinigus grotos statybai. Kaip pasakojo respondentas Julius Vilkys, lurdo statybą finansavo patys tikintieji, aktyviai aukoję pinigus. Pagrindinis statytojas buvo Petras Jučius, kuris ėmėsi iniciatyvos ir subūrė žmones lurdo statybai<sup>8</sup>. Statyboje dirbo daugiausia savanoriai vyrai, kurie drauge ieškojo akmenų, juos sunešė, suvežė prie būsimos grotos vietos.

Taip Inkakliuose, prie plento ant kalnelio, kur pakalnėje tryško šaltinis<sup>9</sup>, 1913 m. buvo įsteigtas lurdas, o kalnelio papėdėje įrengta grota su Lurdo Dievo Motinos skulptūra ir šaltinėliu<sup>10</sup>.

Anot Elenos Jucienės, Inkaklių Švč. M. Marijos skulptūrą išdrožė broliai Jakševičiai (gyvenę Švėkšnoje). Jie buvo žymūs Švėkšnos dailidės. Skulptūrą jie padirbdino beveik nemokamai, gyventojai jiems surinko tik dalį pinigų<sup>11</sup>.

Visi apklausti Inkaklių gyventojai pasakojo, kad skulptūros apačioje, prie Švč. M. Marijos kojų, buvo įmūrytas juodas Kristaus kapo uolos akmenukas, kurį klebonas prel. J. Maciejauskas parvežė iš Jeruzalės. Prie lurdo yra akmeninis šulinys. Seniau jo kraštai buvo sulig žeme, dabar šulinys uždengtas stogeliu. Žmonės teigė, kad į šulinį įpilta iš Jordano upės parvežto vandens, todėl jis laikomas turinčiu daug stebuklingų galių ir teikiančiu visokeriopos stiprybės.

1913 m., pastačius lurdo grotą, žmonės ėmė melstis prie Švč. M. Marijos skulptūros. Dėl įvykusių, tačiau niekur neminimų stebuklų, lurdo grotą vietos tikintieji laiko stebuklaviete<sup>12</sup>.

Dėl patogesnio privažiavimo prie lurdo klebonas prel. J. Maciejauskas stengėsi, kad būtų nutiestas plentas iki tuometinio pasienio, kuris buvo pačiame Inkaklių kaime<sup>13</sup>. Žinoma, tvarkyti tuos reikalus jam padėjo dar grafo Jurgio Platerio išrūpinti visi reikalingi vyriausybės sutikimai.

Pasak B. Kviklio, prieš Pirmąjį pasaulinį karą prel. J. Maciejauskas buvo davęs

įžadą pastatyti Inkakliuose koplyčią, jeigu per karą Švėkšna išliks nesunaikinta<sup>14</sup>. Kadangi miestelis išliko, jis įžadą tesėjo. Virš lurdo grotos ant kalnelio, kur buvo miškas, klebono ir kai kurių Švėkšnos parapijos ūkininkų bei Inkaklių gyventojų pastangomis 1923 m. buvo pastatyta koplyčia pagal Prancūzijos Lurdo koplyčios-grotos pavyzdį<sup>15</sup>.

1923 m. Švėkšną vizitavo paskutinis Žemaičių vyskupijos vyskupas Pranciškus Karevičius. Viešėdamas Švėkšnoje jis konsekrovo ir Inkaklių lurdo koplyčią<sup>16</sup>. Toje koplyčioje kartais būdavo rengiamos pamaldos.

Taigi, vadovaujant Švėkšnos klebonui, Inkaklių lurdo grotos ir koplyčios statybos reikalais solidariai rūpinosi Inkaklių kaimo bendruomenė, kurdama sau ir savo vaikams sakralinius objektus, tapusius religinių renginių vieta.

Religiniai renginiai paprastai vyksta bendruomenėse. Bendruomeninės apeigos, apimančios viešus ritualus, daugiausia yra skirtos visos socialinės grupės gerovei ir jomis siekiama tos grupės išlikimo. Vienas iš pagrindinių bendruomeninių ritualų tipų, patvirtinančių ir sustiprinančių bendrą grupės jausmą, yra solidarumo apeigos<sup>17</sup>.

Iki sovietmečio pačios populiariausios bendruomeninės apeigos Inkakliuose – tai gegužinės pamaldos, per kurias ne tik atskiros šeimos, bet ir viso kaimo gyventojai drauge eidavo prie lurdo grotos prašyti Švč. M. Marijos globos bei užtarimo.

Anot respondento Juozo Sipario, į gegužines pamaldas išitraukdavo visi – nuo vaiko iki suaugusiojo. Žmonės išpuošdavo grotą, uždegdavo žvakes ir giedodavo Švč. M. Marijos litaniją bei kitas giesmes, prašydami gero oro, palaimos laukams, kantrybės ir ramybės žmonėms<sup>18</sup>. Prie lurdo žmonės eidavo prašyti ir užtarimo savo šeimoms, dėkodavo už patirtas malones. Buvo tikima, kad Marija žino visos gyvenvietės žmonių gyvenimo smulkmenas,

paslaptis, kas ko nori, ko siekia, ką myli, ko nekenčia.

Senieji Inkaklių gyventojai su džiaugsmu prisimena gegužines pamaldas, kai visą gegužės mėnesį vakarais būdavo giedama Švč. Marijos litanija, giesmė „Sveika, Marija“ ir kt. giesmės, kalbamos maldos. Į gegužines pamaldas būdavo kviečiama skambinant varpu, pakabintu koplyčioje virš lurdo grotos. Varpo skambesys sukviisdavo žmones, ypač dirbančius laukuose. Kuniagai nereikėdavo žmonių raginti, jie noriai susirinkdavo patys<sup>19</sup>. Prie lurdo žmonės darėdavo ir tebedaro apžadus: deda gėles, rožinius, karolius, pavyzdžiui, melddami išgijimo, geria iš šaltinėlio ir prausiasi<sup>20</sup>.

Liepos 2–9 d. prie Inkaklių lurdo buvo švenčiami Švč. M. Marijos Apsilankymo atlydai. Anot respondentės Petronėlės Vinygtės-Girčienės, gyventojai reguliariai lankydavosi atlyduose ir džiaugdavosi galėdami drauge melstis, pabendrauti. Respondentė teigė, kad bendruomeninė malda skatina tobulėti artimo meile, jei reikia, padėti kitam<sup>21</sup>. Minėti dalykai yra reikšmingi socialiniu požiūriu, nes skatina kaimo gyventojų solidarumą.

Spalis yra rožinio mėnuo. Šiuo laikotarpiu prie lurdo melstis eidavo pavieniai žmonės, nes šeimos meldavosi namuose. Tai būdavo praktikuojama beveik kiekvienoje šeimoje<sup>22</sup>.

Taip reikėsi liaudies pamaldumas ir ypatinga pagarba Dievo Motinai. Žmonių išitikinimu, Švč. M. Marija viską globoja: šeimą, sodybą, daržus, laukus su javais ir t. t. Marijos kultas buvo svarbus žmonių dvasiniam gyvenimui. Tai atspindėjo aktyvus Inkaklių gyventojų dalyvavimas religiniuose renginiuose prie lurdo grotos iki sovietmečio.

### 1.3. LURDO BŪKLĖ SOVIETMEČIU, ATGIMIMO LAIKOTARPIU IR ŠIUO METU

Per Antrąjį pasaulinį karą daugelis Inkaklių gyventojų eidavo prie lurdo grotos ir meldavosi, prašydavo Dievo palaimos, taikos

ir stiprybės. Tačiau Švč. M. Marijos skulptūra buvo apšaudyta. Ir šiais laikais galima joje įžiūrėti penkių šūvių pėdsakus. Anot respondento Antano Raudžio, per karą ši skulptūra buvo tarsi taikiny, į kurią kareiviams patogu šaudyti nuo kelio pusės<sup>23</sup>.

Po karo žmonės prie lurdo grotos nebesiburdavo, nevyko pamaldos. Respondentas Kazys Pečiokas pasakojo, kad Inkaklių gyvenvietėje gyveno partijos sekretorė A. Antanavičienė, kuri nuolat stebėjo lurdo grotą. Jeigu kas nors eidavo prie grotos, būdavo baudžiamas. Nors, kita vertus, žmonės tuomet buvo labai akylai ir radę tinkamą progą nueidavo sutvarkyti grotos aplinką. Gegužės mėnesį lurdas būdavo ypač prižiūrimas, žmonės prinešdavo gėlių, tačiau jau nebesirinkdavo prie lurdo grotos melstis, meldavosi namuose<sup>24</sup>.

Pasak respondentų, sovietmečiu vietiniai gyventojai meldėsi ir pasitikėjo, kad lurdui nieko blogo neatsitiks. Grotai nieko blogo ir nebuvo padaryta, tik norėta koplyčioje įrengti sandėliuką. Tačiau to padaryti nepavyko. Vienu metu prie lurdo buvo sulaužyti varteliai, bet gyventojai juos greitai sutaisė. Apie 1986 m. vaikai buvo nudaužę Marijos skulptūrai ranką, kuri netrukus buvo restauruota.

Taigi Inkaklių gyventojai, lurdo Dievo Motinos kulto puoselėtojai, solidariai rūpinosi lurdo grotos ir koplyčios išlikimu iki pat Atgimimo laikotarpio.

1989 m. gyventojai vieningai darbuodamiesi sutvarkė Inkaklių kaimo Švč. M. Marijos lurdo koplyčią ir grotą. Sutvarkyta lurdo aplinka, grotoje įvestas apšvietimas, išbetonuoti koplyčios link vedantys laiptai. Medžiagomis ir kitokia pagalba prie šių darbų prisidėjo ir Ašvos tarybinio ūkio direktorius P. Stutulas. Padedant Susisiekimo ministerijai buvo nutiestas dar geresnis kelias, kad žmonėms būtų patogiau atvykti į atlydus<sup>25</sup>.

Respondentai prisimena, kad apie 1989 liepos 2 d. iš Švėkšnos ėjo procesija į In-

kaklius, kur vyko pirmieji po Antrojo pasaulinio karo Švč. M. Marijos Apsilankymo atleidai. Jų metu šv. Mišias aukojo tuometinis Švėkšnos klebonas kun. Petras Stukas. Kadangi sovietmečiu atleidai bei kiti religiniai susiėjimai buvo uždrausti, tad prasidėjus Atgimimui pirmiesiems atleidams buvo intensyviai rengiamasi, pavyzdžiui, vietoje medinio tiltuko į lurdą buvo pastatytas metalinis. Respondentė Teodora Šimkienė patvirtino pakilius emocinius vietos gyventojų išgyvenimus dėl Švč. M. Marijos grįžimo į jų kaimą<sup>26</sup>.

Atgimimo laikotarpiu liaudies pamaldumo praktikos prie lurdo suaktyvėjo ir net išaugo, nes kaimo gyventojai su šeimomis pradėjo nuolat rinktis į įvairias pamaldas. Į pamaldas prie Inkaklių lurdo įsitraukdavo pravažiuojantys žmonės. Pamaldų dalyviai meldavosi už savo bei tautos problemas, ieškojo ramybės.

Respondentai teigė, kad Atgimimui prasidėjus į lurdo pamaldas rinkdavosi vis daugiau žmonių, o nūdien jų sparčiai mažėja. Viena iš svarbiausių priežasčių – mažėja Inkaklių gyventojų. Nors gyventojų mažėja, ir šiandien lurdu rūpinamasi. Grotą nuolat prižiūri T. Šimkienė (anksčiau – Emilija Klumbytė, tvarkiusi ir koplyčią). Koplyčioje šv. Mišios vyksta kiekvieną šeštadienio popietę.

Kai kurie likę žmonės, pasitikėdami Švč. M. Marija, lurdą laiko „stebuklaviete“. Pats didžiausias stebuklas, sukrėtęs visus kaimo gyventojus, buvo vienos moters išgijimas. Anot respondentės Teodoros Šimkienės, išgijusioji moteris buvo iš Veiviržėnų. Tuo metu, kai miške buvo šaudomi žydai, ši moteris po gimdymo ilgai nepajėgė vaikščioti. Ilgai gulėjusi moteris paprašė sūnaus, kad šis ją nuvežtų prie Inkaklių lurdo grotos. Sūnus motiną nuvežęs. Ši savo kojas nusiplovusi prie grotos esančio šulinio vandeniui ir daugiau skausmo nebejautusi. Grįžo namo ir kai šalia nieko nebuvo, atsistojo ant kojų ir ėmė vaikščio-

ti. Nuo to laiko moteris labai dažnai atvyksta prie lurdo grotos padėkoti už stebuklingą išgijimą<sup>27</sup>.

Šis įvykis daugeliui tikinčiųjų tapo svarbia paskata ligonių intencija organizuoti renginius prie lurdo grotos. Sunkiau sergantys ligoniai meldžiasi namuose, prašydami Lurdo Dievo Motinos juos saugoti ir sumažinti skausmą.

Tyrimai patvirtina, kad ir šiandienos populiariausiose gegužinėse pamaldose daugiausia dalyvauja vaikai bei jaunimas. Pamaldose giedama Švč. M. Marijos litanija, kitos giesmės. Paprastai pasiskirstoma į vaikų ir vyresniųjų chorus, kurie sustoja abiejose lurdo grotos aikštelės pusėse. Giedama antfoniniu būdu: vienas choras gieda posmelio pradžią, kitas – pabaigą. Vaikų chorui dažniausiai vadovauja tikybos mokytoja. Po pamaldų vaikai gieda „Viešpaties Angelą“ ir išeina, o vyresnieji dar pasilieka pabendrauti, nes, tikint bendruomene, privalu leisti kitiems į save įžengti ir tuo pačiu būtina įžengti į kitus žmones, įsitraukti į kitų gyvenimą, rūpintis vienas kitu<sup>28</sup>.

Kadangi archyvai nepateikia informacijos apie Inkaklių lurdą, pagrindiniai duomenys gauti tik iš respondentų – vietinių Inkaklių gyventojų.

## 2. Kretingos lurdo įtaka tikinčiųjų solidarumui

Kretingos miestas įsikūręs Lietuvos vakaruose, 22 kilometrai į šiaurę nuo Klaipėdos, 12 kilometrų į rytus nuo Palangos<sup>29</sup>. Kretinga – nedidelis Lietuvos miestas, tačiau turi turtingą istorinį, kultūrinį bei religinį paveldą. Šiam paveldui priklauso ir Kretingos lurdas, kuris buvo pastatytas Švč. M. Marijos apsireiškimo Bernadetai Lurdo kaimelyje, Prancūzijoje, 75-ojo jubiliejaus proga.

Tyrimai rodo, kad Kretingos lurdas yra pats išpūdingiausias Lietuvos lurdas. Šalia

jo rengiami įvairūs renginiai skatina miesto bendruomenės narių solidarumą, taip pat jį lanko įvairių konfesijų bei įsitikinimų žmonės, miesto svečiai.

Kretingos miestas labai nukentėjo ir per Pirmąjį pasaulinį karą (sudegė dvaro rūmai ir juose buvusi vertinga biblioteka, istoriniai ir kt. dokumentai), ir 1940 metais (sunaikinti pranciškonų vienuolyno archyvai, biblioteka, mokslo ir kt. darbai), todėl tyrimui duomenų buvo ieškoma kai kuriose išlikusiose knygose, tačiau daugiausia duomenų gauta apklausiant respondentus.

## 2.1. LURDO KILMĖS IDĖJA, FINANSAVIMAS, STATYBA, PAŠVENTINIMAS

Statyti lurdo grotą Kretingoje sumanė Lietuvos pranciškonai, ypač tai rūpėjo vienuolyno gvardijonui t. Augustinui Dirvelei OFM, norėjusiam paskatinti tikinčiuosius dažniau melstis Švč. M. Marijai. Be to, ir patys vienuoliai norėjo atsiduoti jos globai. T. Augustinas Dirvelė OFM net du kartus lankėsi Prancūzijos Lurde, kad ir Kretingoje galėtų pastatyti tokį pat lurdą<sup>30</sup>.

Vieta lurdo grotos statybai buvo parinkta slėnyje, šalia Pastauninko upelio. Šioje vietoje tryško šaltinis, vėliau tapęs lurdo šulinėliu. Tikintieji mano, kad šaltinio vanduo yra šventas, nes teka prieš saulę. Pasak V. Vaitkevičiaus, jis teka į pietvakarius<sup>31</sup>.

Švč. M. Marijos apsireiškimo urvą (grotą), skirtingai nei Prancūzijoje, vaizdavo ne uolos, bet lauko akmenys. Archyvai liudija, kad vienuoliai, sumanę statyti lurdą, nugriovė seną iš akmenų sumūrytą bravorą, iš kurio nešė ir vežė lurdui statyti akmenis<sup>32</sup>. Anot respondento Boleslovo Pažusio, žmonės sunkiai dirbo, vežė akmenis į t. Augustino Dirvelės OFM pasirinktą slėnį<sup>33</sup>.

Lurdo statybos darbams vadovavo inžinierius Rapolas Žigas<sup>34</sup>. Statytojų netrūko. Žmonės, ypač vyrai, sužinoję, kad statoma lurdo grotą, patys griebėsi iniciaty-

vos ir niekieno neverčiami ėjo į darbus, solidariai statė ir puošė grotą. Respondentė Agrifina Beniušienė teigė, kad, prasidėjus statybos darbams, akmeninė grotą pamažėl kilo į viršų<sup>35</sup>.

Švč. M. Marijos ir šv. Bernadetos skulptūras nupirko ir pargabeno Kretingos pranciškonų vienuolyno globėja tretininkė Liudvika Gedminaitė iš Amerikos. Kad statulos būtų tokios pat kaip Prancūzijos Lurdo grotose, L. Gedminaitė abi skulptūras ir užsakė Prancūzijos Lurde, iš kur vėliau jas pargabeno į Lietuvą. Geradarė Kretingos Lurdui paaukojo abi statulas ir įrangą altoriui. Visa tai kainavo apie 4000 litų<sup>36</sup>. Anot respondento Jono Petrikio, šios skulptūros padarytos iš ketaus ir yra labai sunkios. Todėl jas į lurdą nešė net šeši vyrai<sup>37</sup>. Tėvai pranciškonai Kretingos lurdą pastatė 1933 m.<sup>38</sup>

Grotos angoje buvo padarytas altorius, prie kurio vėliau buvo aukojamos šv. Mišios. Prie angos – šaltinėlis, kiek toliau – upelis. Aukštutinėje angoje, kuri sujungta su žemutine, buvo pastatyta Švenčiausioji Mergelė – balta, graži kaip lelija. Kitoje žemutinės angos pusėje klūpo šv. Bernadeta su žvake rankoje ir žiūri į Apsireiškusią Mergelę<sup>39</sup>.

Kretingos lurdas buvo pastatytas visai Lietuvai, kad visi galėtų džiaugtis grotos grožiu ir drauge ten ieškoti prasmės. Pastačius lurdo grotą, pradėta rengtis pašventinimo apeigoms<sup>40</sup>. Apie lurdo pašventinimą plačiai buvo informuojama spaudoje. „Šv. Pranciškaus varpelyje“ rašyta: „Kretingos Liurdo atidarymas ir iškilmingas pašventinimas įvyks per Porciunkulų atlaidus, t. y. rugpjūčio mėn. 2 d. Tą dieną Kretingoje bus vyskupas. Procesija su Švč. Sakramentu iš bažnyčios ateis prie Liurdo Grotės. Čia bus atlaikytos pirmosios šv. Mišios“<sup>41</sup>.

Tačiau jau 1933 m. rugpjūčio 1 d. 20 val. prasidėjo lurdo pašventinimo apeigos. T. Augustinas „atlaikė“ iškilmingus mišpa-

rus ir, susirinkus tūkstantinei miniai žmonių, buvo einama procesija iš bažnyčios į lurdą. Visų tikinčiųjų rankose degė žvakės. Procesija, giedodama giesmes, atėjo prie grotos. T. Augustinas pašventino skulptūras, o į šaltinėlių įpylė vandens, paršvežto iš Prancūzijos Lurdo<sup>42</sup>.

Anot respondentės Eugenijos Šeputienės, grotos pašventinimo iškilmių vakaras buvo pats gražiausias: žvakių šviesa naktį sudarė didelį šviesos, kuri tarsi plaukė iš kiekvieno dalyvio širdies, vainiką<sup>43</sup>. Pamokslą pasakė dominikonas t. Kazimieras OP. Jis aiškino, kad lietuviai, be galo mylėdami Mariją ir gaudami Jos užtarimu daug malonių, nori dar labiau parodyti dėkingumą Dievo Motinai ir prisirišimą prie jos<sup>44</sup>.

Į šią iškilmę Kretingoje atvyko daug žmonių. Tėvai pranciškonai pasirūpino, kad vykstantiems į Kretingos lurdo šventinimo iškilmę traukiniu buvo sumažintos kelionės išlaidos<sup>45</sup>. Pranciškonai stengėsi, kad žmonės labiau pamiltų Dievo Motiną, nes ji – arčiausias kelias prie Jėzaus malonių. Didelę pastarojo įvykio svarbą atskleidžia ir tai, jog šv. Mišios nuo pat ryto buvo aukojamos net prie septynių bažnyčios altorių, o iškilmėse dalyvavo tuometinis Lietuvos prezidentas Antanas Smetona<sup>46</sup>. Į šventę atvykus daug žmonių, mieste suintensyvėjo judėjimas. Šventės dalyviai žinojo apie prezidento ir kitų svečių atvykimą, todėl stengėsi palaikyti tvarką. Visi laukė iškilmingos sumos.

Antrąją iškilmės dieną, rugpjūčio 2 d., kanaaninkas Pūkys lurdo grotoje aukojo sumą, pamokslą pasakė t. Augustinas Dirvelė<sup>47</sup>. Naująjį Kretingos statinį pašventino tuometinis Telšių vyskupas J. Staugaitis. Daug piligrimų negalėjo aplankyti stebuklais garsėjančio Lurdo Prancūzijoje, tad įsteigtoji šventovė Kretingoje tai tarsi kompensavo.

## 2.2. PADĖTIS PRIEŠKARIO, KARO IR SOVIETINIŲ LAIKOTARPIU

1934 m. vasario 2–10 d. vyko Kretingos šv. Antano kolegijos auklėtinių susirinkimai. Jų metu iškilmingai buvo atliekama novena, o Apsireiškimo šventės dieną, vasario 11 d., grotoje buvo aukojamos šv. Mišios. Ypač buvo meldžiamasi už Kolegijos geradarius<sup>48</sup>, kurie finansiškai ir dvasiškai padėdavo Kolegijos auklėtiniams.

1938 m. birželio 13 d. sušauktas trenininkų kongresas. Į jį susirinko trenininkai beveik iš visos Lietuvos. Lurdo šventovėje kongreso dalyviai išklauė t. Augustino Dirvelės OFM pamokslą, kuriame jis dalyvius pavadino „Marijos karžygiais“, einančiais į pasaulį skleisti gėrį. Po pamokslu dalyviai pasveikino Lurdo Dievo Motiną giesme „Sveika, Marija“. Nuo to laiko Kretingos lurdas pradėtas vadinti „Dangaus Vartų Šventovė“<sup>49</sup>. Be to, Kretingoje buvo įsteigtas „Lurdo Dievo Motinos Fondas“, skirtas neturintiems jaunuoliams, siekiantiems kunigystės.<sup>50</sup>

Pirmaisiais rusų okupacijos mėnesiais (1940 m.) vienuolyno gimnazija ir šv. Antano kolegijos rūmai buvo konfiskuoti, vienuoliai išvaikyti. T. Augustinas Dirvelė suimtas, vėliau nužudytas, vienuolyno turtais išgrobstytas. Šv. Antano kolegijos rūmuose įsikūrė NKVD būstinė, kurios rūsiuose buvo kalinami ir kankinami žmonės.

Pirmomis vokiečių okupacijos dienomis 1941 m. prie lurdo buvo kankinami ir žudomi žydai. Anot respondento Boleslovo Pažusio, iki visiško jėgų netekimo vokiečių kareiviai vertė žydus keliais šliaužti nuo kapinių kalvos tvenkinio link ir atgal. Išsekusius ir parkritusius mušė lazdomis, spardė į pilvą<sup>51</sup>. Lurdo grotoje buvo sudaužytas marmurinis altorius. Grotą niokojo, ardė, joje šiukšlino ne vien okupantai, bet ir vietos gyventojai.

Vėlesniais rusų okupacijos metais lurdo slėnyje buvo įrengta kareivių mankštos aikštelė, o lurdo angoje esančias skulptūras

buvo įsakyta išvežti ir sunaikinti. Tačiau šis įsakymas nebuvo įvykdytas. Skulptūras turėjo išvežti tikintis žmogus. Jis, užuot vežęs sunaikinti, pristatė jas į Kretingos bažnyčią. Klebonas kun. J. Juknevičius jas priėmė ir išsaugojo.

Respondentas Jonas Petrikis teigė, kad sovietiniais metais lurde būdavo rūkoma, geriama, daužomi buteliai, o ant lurdo kalno augančiuose medžiuose vaikai buvo įsitaisę sūpynes ir ant jų supdavęši. Lurdas buvo paverstas šiukšlynu. Vietos tikintieji laukė Lurdo Marijos sugrįžtant<sup>52</sup>. Sugrįžimas prasidėjo tik atėjus Lietuvos Atgimimui.

### 2.3. LURDO SITUACIJA PRASIDĖJUS ATGIMIMUI IR ŠIANDIEN

1988 metų pabaigoje Kretingos lurdo grotą ir jos teritorija gražinta katalikų bendruomenei. Solidarios bendruomenės privalumas – žmonės jaučiasi saugiai, kultūrinio pasididžiavimo ir etninės priklausomybės įkvėpti dalyvauja organizacijų veikloje, net ir negaudami iš to tiesioginės naudos. 1989 m. pavasarį žmonės solidariai rinkosi į lurdo slėnį, atkūrė didingąjį statinį, sutvarkė jo aplinką. Iš bažnyčios buvo atgabentos okupacijos metais išsaugotos Švč. M. Marijos ir šv. Bernadetos skulptūros ir pastatytos į senąją jų vietą. Išvalytas upelis, slėnyje padaryti takeliai, pasodinta naujų medžių, o prie lurdo – dekoratyvinių augalų. Tik didžiojoje lurdo angje nebėra marmurinio altoriaus.

1989 m. birželio 18 d. lurdo grotą pašventino ir šv. Mišias aukojo Telšių vyskupas Antanas Vaičius. Šias šventinimo apeigas organizavo tuometinis Kretingos Viešpaties Apreiškimo Švč. M. Marijai bažnyčios klebonas kun. B. Talaišis. Į šaltinėlių buvo įpilta iš Prancūzijos Lurdo šaltinio parvežto vandens. Pašventinto lurdo grotos angą juosia apsauginė tvora.

Prie Kretingos lurdo ištisus metus, ypač vasarą, vyksta įvairūs renginiai, buvo įvestos kelios naujos tradicijos. Tradiciniu ren-

giniu prie lurdo grotos tapo gegužinės pamaldos, į kurias po šv. Mišių procesija su Kristaus ir Marijos vėliavomis bei kryžiumi eina iš bažnyčios prie lurdo grotos. Bendruomenė klausosi vedančiojo ir vieninškai dalyvauja apeigose – drauge gieda, klaupiasi ir kt. Privataus pamaldumo apeigos prasideda nuo Švč. M. Marijos litanijos, po jos eina „Sveika Marija, Motina Dievo“ ir kt. giesmės. Taip pat meldžiamasi asmeninėmis intencijomis. Pasak respondentės Stasės Pociūtės-Kubilienės, ir vysk. Motiejus Valančius kvietęs kasdien, ypač per gegužines, skaityti maldas, jas apmąstyti ir pašlovinti Švč. M. Mariją<sup>53</sup>. Gegužinėse pamaldose aktyviai dalyvauja įvairaus amžiaus dalyviai. Jie kartais gieda Švč. M. Marijos Nekaltojo Prasidėjimo valandas. Jos giedamos arba per gegužines prie lurdo, arba namuose.

Vienas iš reikšmingiausių renginių, vykusių prie Kretingos lurdo grotos – tai VI Pasauliečių pranciškonų ordino kongresas (1992). Į šį Pasauliečių pranciškonų trečiojo ordino kongresą buvo susirinkę apie 800 ordino narių, o išskilmėse iš viso dalyvavo apie 7000 dalyvių.

Į kongresą atvyko svečių iš užsienio. Kongresą pasveikino popiežius Jonas Paulius II, iš Romos atvyko Trečiojo ordino prezidentė Emanuela de Nunzio bei šio ordino generalinis asistentas t. Carlos Schafferis OFM. Be to, kongrese dalyvavo Lietuvos Trečiojo pranciškonų ordino dvasios asistentas t. Paulius Bytautas OFM, ordino ministras br. Jeronimas Remesa OFS ir kiti svečiai<sup>54</sup>.

Birželio 13 d. 19 val. lurdo grotoje vyko šv. Mišios, o 20 val. ten buvo atlikta A. Remesos oratorija „Šv. Pranciškus Asyžietis“. Antrąją kongreso dieną, birželio 14-ąją, vyko šv. Antano Paduviečio atleidimai. Per šv. Mišias lurdo grotoje pamokslą pasakė t. Carlos Schafferis OFM ir uždarė kongresą perduodamas popiežiaus palaiminimą. Paprastai rugpjūčio 2 d. prie Kre-



tingos lurdo grotos renkasi tretininkai bei kiti žmonės Porciunkulės atlaidų šventei.

Kitas žymus renginys prie Kretingos lurdo – tai kasmet paskutinį gegužės šeštadienį vykstanti Vaikų bažnytinių chorų šventė, švenčiama nuo 1990 m. pavasario. Ją pradėjo organizuoti Šv. Cecilijos draugija, vadovaujama br. Jeronimo Remesos OFS. Šventė skirta Švč. M. Marijos garbei bei mokslo metų pabaigai<sup>5</sup>. Į šventę suvažiuoja daug chorų iš įvairių Lietuvos miestų – Klaipėdos, Kauno, Šilalės, Akmenės ir kt. Atrankos nebūna, todėl dalyvauja ir neįgalūs vaikai iš globos namų. Renginys prasideda rytine registracija, repeticija prie lurdo, paskui vyksta šv. Mišios bažnyčioje ir jungtinis chorų koncertas.

1993–2004 m. tyrimais nustatyta, kad įsikūrus pranciškonams buvo įvesta dar viena tradicija – rengti mokyklos šventės mokslo metų pradžios ar paskutinio skambučio proga su šv. Mišiomis ir trumpu koncertėliu prie lurdo. Įsteigus Šv. Antano religijos studijų institutą prie Katalikų teologijos fakulteto Vytauto Didžiojo universitete, imta rengti Kalėdų, Velykų, Sekminių misterijas, kuriose dalyvaudavo Kretingos miesto gyventojai bei svečiai. Prie lurdo taip pat būdavo rengiama mokslo Instituto mokslo metų pabaigimo šventė. Jos metu buvo aukojamos šv. Mišios, kartais rengiami spektakliai, religinės džiaz muzikos vakarai. Pažymėtina, kad švenčiant Devintines lurdo grotoje įrengiama viena iš procesijos lankomų stočių.

Per šv. Pranciškaus šventę, spalio 4 d., grotoje aukojamos šv. Mišios, o per šv.

Antano atlaidus, birželio 13 d., prie grotos vyksta įvairūs religiniai ir kultūriniai renginiai: koncertai, vaikams skirti piešinių konkursai, vaidinimai ir kt.

Prie lurdo dažnai ateinama po Krikšto, pirmosios Komunijos ar santuokos melstis ir fotografuotis. Atvažiuoja ekskursijos. Vasarą beveik kiekvieną vakarą po šv. Mišių būrelis tikinčiųjų eina prie lurdo grotos – joje uždega žvakę, meldžiasi.

Šiandien šis lurdas – tai ne tik miesto istorijos, religinės kultūros, architektūros paveldo, kraštovaizdžio dalis, bet ir vienas svarbiausių Kretingos simbolių.

## Išvados

Tyrimo hipotezė patvirtinta – Inkaklių ir Kretingos lurdai skatino ir tebeskatina vietos tikinčiųjų bendruomenės solidarumą. Tai ypač pasireiškė:

1. vieningais abiejų lurdo grotų (ir Inkaklių koplyčios) statymo, priežiūros bei atstatymo darbais;

2. gausiu tikinčiųjų dalyvavimu prie grotų vykstančiuose renginiuose:

2.1. prie Inkaklių lurdo – Gegužinėse pamaldose, Švč. M. Marijos Apsilankymo atlaiduose (liepos 2–9 d.), rožinio malda spalio mėnesį.

2.2. prie Kretingos lurdo – Gegužinėse pamaldose, pranciškonų pasauliečių (tretininkų) kongresuose, Porciunkulės atlaiduose, Vaikų bažnytinių chorų šventėse, misterijose, mokslo metų pradžios ir pabaigos šventėse, Devintinėse, šv. Pranciškaus ir šv. Antano atlaiduose.

## NUORODOS

<sup>1</sup> Словарь по этике / ред. И. С. Кон. Москва. 1983. С. 331.

<sup>2</sup> Castéra B. Atverkite duris. Vilnius. 1994. P. 117.

<sup>3</sup> Harris M. Kultūrinė antropologija. Kaunas. 1998. P. 259.

<sup>4</sup> Kviklys B. Mūsų Lietuva. Boston. 1968. T. 4. P. 228.

<sup>5</sup> Lileikienė V. 1996–2004 m. ekspedicijų medžiaga (asmeninis archyvas). Vilkys J., gim. 1919 m. JAV, šiuo metu gyvena Inkakliuose.

<sup>6</sup> Ten pat. Šimkienė T., gim. 1939 m. Šilutės raj., Inkaklių km., šiuo metu gyvena Inkakliuose.

<sup>7</sup> Ten pat. Vilkys J., gim. 1919 m. JAV, šiuo metu gyvena Inkakliuose.

- <sup>8</sup> Ten pat.
- <sup>9</sup> Švėkšna / red. A. Rūgytė. Čikaga. 1974. P. 271.
- <sup>10</sup> *Kviklys B.* Mūsų Lietuva. Boston. 1968. T. 4. P. 228.
- <sup>11</sup> *Lileikienė V.* 1996–2004 m. ekspedicijų medžiaga (asmeninis archyvas). Jucienė E., gim. 1926 m. Švėkšnoje, šiuo metu gyvena Inkakliuose.
- <sup>12</sup> Lietuvių enciklopedija. T. 8. Boston. 1956. P. 514.
- <sup>13</sup> Švėkšna / red. A. Rūgytė. Čikaga. 1974. P. 269–271.
- <sup>14</sup> *Kviklys B.* Mūsų Lietuva. Boston. 1968. T. 4. P. 228.
- <sup>15</sup> Žinutė // *Viltis*. 1914. Nr. 123. P. 2.
- <sup>16</sup> Švėkšna / red. A. Rūgytė. Čikaga. 1974. P. 156.
- <sup>17</sup> *Harris M.* Kultūrinė antropologija. Kaunas. 1998. P. 250.
- <sup>18</sup> *Lileikienė V.* 1996–2004 m. ekspedicijų medžiaga (asmeninis archyvas). Siparis J., gim. 1921 m. Šilutės raj., Inkaklių km., šiuo metu gyvena Inkakliuose.
- <sup>19</sup> Švėkšna / red. A. Rūgytė. Čikaga. 1974. P. 195.
- <sup>20</sup> *Vaitkevičius V.* Senosios Lietuvos šventvietės. Žemaitija. Vilnius. 1998. P. 648.
- <sup>21</sup> *Lileikienė V.* 1996–2004 m. ekspedicijų medžiaga (asmeninis archyvas). Vingytė-Girčienė P., gim. 1919 m. Švėkšnoje, šiuo metu gyvena Inkakliuose.
- <sup>22</sup> *Pakalniškis A.* Žemaičiai. Etnografija. Chicago, Illinois. 1977. P. 157.
- <sup>23</sup> *Lileikienė V.* 1996–2004 m. ekspedicijų medžiaga (asmeninis archyvas). Raudys A., gim. 1924 m. Šilutės raj., Inkaklių km., šiuo metu gyvena Inkakliuose.
- <sup>24</sup> Ten pat. Pečiokas K., gim. 1929 m. Švėkšnoje, šiuo metu gyvena Inkakliuose.
- <sup>25</sup> *Žąsytis K.* Švėkšnos parapijos istorija. Klaipėda. 1993. P. 32.
- <sup>26</sup> *Lileikienė V.* 1996–2004 m. ekspedicijų medžiaga (asmeninis archyvas). Šimkienė T., gim. 1939 m. Šilutės raj., Inkaklių km., šiuo metu gyvena Inkakliuose.
- <sup>27</sup> Ten pat.
- <sup>28</sup> *Čiuplinskaitė I.* Vieni ar visi kartu // *Ateitis*. 1992. Nr. 7–8. P. 142.
- <sup>29</sup> *Kviklys B.* Mūsų Lietuva. Vilnius. 1991. T. 4. P. 248.
- <sup>30</sup> Pranciškonų Ordono kronika // *Šv. Pranciškaus varpelis*. 1933. Nr. 10. P. 304.
- <sup>31</sup> *Vaitkevičius V.* Senosios Lietuvos šventvietės. Žemaitija. Vilnius. 1998. P. 80.
- <sup>32</sup> Kretingos kraštotyros muziejaus rankraščių skyriaus archyvai / sud. J. Mickevičius. Fondas 5. Byla 23 (rankraštis). P. 148.
- <sup>33</sup> *Lileikienė V.* 1996–2004 m. ekspedicijų medžiaga (asmeninis archyvas). Pažusis B., gim. 1928 m. Kretingoje, šiuo metu gyvena Kretingoje.
- <sup>34</sup> Nukentėję paminklai / sud. M. Skirmantienė, J. Varnauskas. Vilnius. 1994. P. 86
- <sup>35</sup> *Lileikienė V.* 1996–2004 m. ekspedicijų medžiaga (asmeninis archyvas). Beniušienė A., gim. 1915 m. Kretingoje, šiuo metu gyvena Kretingoje.
- <sup>36</sup> Mirė Kretingos Liurdo fundatorė // *Pranciškonų pasaulis*. 1937. Nr. 4. P. 113.
- <sup>37</sup> *Lileikienė V.* 1996–2004 m. ekspedicijų medžiaga (asmeninis archyvas). Petrikis J., gim. 1924 m. Plungės raj., šiuo metu gyvena Kretingoje.
- <sup>38</sup> Kretingoje naujas Liurdas // *Šv. Pranciškaus varpelis*. 1933. Nr. 8–9. P. 276.
- <sup>39</sup> Ten pat.
- <sup>40</sup> Ten pat.
- <sup>41</sup> Ten pat.
- <sup>42</sup> Pranciškonų Ordono kronika // *Šv. Pranciškaus varpelis*. 1933. Nr. 10. P. 304.
- <sup>43</sup> *Lileikienė V.* 1996–2004 m. ekspedicijų medžiaga (asmeninis archyvas). Šeputienė E., gim. 1921 m. Kretingos raj., Kartenoje, šiuo metu gyvena Kretingoje.
- <sup>44</sup> Pranciškonų Ordono kronika // *Šv. Pranciškaus varpelis*. 1933. Nr. 10. P. 304.
- <sup>45</sup> Kretingoje naujas Liurdas // *Šv. Pranciškaus varpelis*. 1933. Nr. 8–9. P. 276.
- <sup>46</sup> Pranciškonų Ordono kronika // *Šv. Pranciškaus varpelis*. 1933. Nr. 10. P. 304.
- <sup>47</sup> Ten pat.
- <sup>48</sup> *Augustinas OFM.* Švenč. Marijos Nekalto Prasidėjimo // *Šv. Pranciškaus varpelis*. 1934. Nr. 2. P. 47.
- <sup>49</sup> Būkit pasveikinti Marijos Karžygiai // *Pranciškonų pasaulis*. 1938. Nr. 7–8. P. 193–196.
- <sup>50</sup> Apie Liurdo Dievo Motinos Fondą // *Šv. Pranciškaus varpelis*. 1934. Nr. 10–11. P. 320.
- <sup>51</sup> *Lileikienė V.* 1996–2004 m. ekspedicijų medžiaga (asmeninis archyvas). Pažusis B., gim. 1928 m. Kretingoje, šiuo metu gyvena Kretingoje.
- <sup>52</sup> Ten pat. Petrikis J., gim. 1924 m. Plungės raj., šiuo metu gyvena Kretingoje.
- <sup>53</sup> *Lileikienė V.* 1996–2004 m. ekspedicijų medžiaga (asmeninis archyvas). Pociūtė-Kubilienė S., gim. 1916 m. Kretingos apsk., Kartenos valsč., Kalniškių km., šiuo metu gyvena Kretingoje.
- <sup>54</sup> Pranciškonų pasauliečių ordino šeštasis kongresas Kretingoje // *Šv. Pranciškaus varpelis*. 1992. Nr. 2. P. 89.
- <sup>55</sup> Š. m. gegužės 22 d. // *Šv. Pranciškaus varpelis*. 1994. Nr. 7–8. P. 116.

## LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

1. *Augustinas OFM*. Švenč. Marijos Nekalto Prasidėjimo // Šv. Pranciškaus varpelis. 1934. Nr. 2.
2. *Castéra B.* Atverkite duris. Vilnius. 1994.
3. *Čiuplinskaitė I.* Vieni ar visi kartu // Ateitis. 1992. Nr. 7–8.
4. Словарь по этике / ред. И. С. Кон. Москва. 1983.
5. *Harris M.* Kultūrinė antropologija. Kaunas, 1998.
6. Kretingos kraštotyros muziejaus rankraščių skyriaus archyvai / sud. J. Mickevičius. Fondas 5. Byla 23 (rankraštis).
7. *Kviklys B.* Mūsų Lietuva. Boston. 1968. T. 4.
8. *Kviklys B.* Mūsų Lietuva. Vilnius. 1991. T. 4.
9. Lietuvos enciklopedija. T. 8. Boston. 1956.
10. Nukentėję paminklai / sud. M. Skirmantienė, J. Varnauskas. Vilnius. 1994.
11. *Pakalniškis A.* Žemaičiai. Etnografija. Chicago, Illinois. 1977.
12. Švėkšna / red. A. Rūgytė. Čikaga. 1974.
13. *Vaitkevičius V.* Senosios Lietuvos šventvietės. Žemaitija. Vilnius. 1998.
14. *Žasytis K.* Švėkšnos parapijos istorija. Klaipėda. 1993.
15. Apie Liurdo Dievo Motinos Fondą // Šv. Pranciškaus varpelis. 1934. Nr. 10–11.
16. Būkit pasveikinti Marijos Karžygiai // Pranciškonų pasaulis. 1938. Nr. 7–8.
17. Kretingoje naujas Liurdas // Šv. Pranciškaus varpelis. 1933. Nr. 8–9.
18. Mirė Kretingos Liurdo fundatorė // Pranciškonų pasaulis. 1937. Nr. 4.
19. Pranciškonų Ordeno kronika // Šv. Pranciškaus varpelis. 1933. Nr. 10.
20. Pranciškonų pasauliečių ordino šeštasis kongresas Kretingoje // Šv. Pranciškaus varpelis. 1992. Nr. 2.
21. Š. m. gegužės 22 d. // Šv. Pranciškaus varpelis. 1994. Nr. 7–8.
22. Žinutė // Viltis. 1914. Nr. 123.
23. 1996–2004 m. ekspedicijų medžiaga. Klaipėda. 2004. (Asmeninis V. Lileikienės archyvas).

Spausdinti rekomendavo:  
Prof. habil. dr. A. Motuzas  
Mons. prof. habil. dr. P. Puzaras

Gauta: 2004 06 05  
Parengta spaudai: 2004 09 12

Veronika LILEIKIENE

## LOURDESGROTTEN IN INKAKLIAI UND KRETINGA ALS EINE FORM DER SOLIDARITÄTENTWICKLUNG

### Zusammenfassung

Im Artikel werden Lourdesgrotten in Inkakliai und Kretinga als eine Form für die Entwicklung der Solidarität kirchlicher Gemeinde gezeigt.

Die Römisch Katholische Kirche hat sich Sorgen um die Solidarität der Einwohner in Samogitien vor – und nach dem Zweiten Weltkrieg gemacht. Es war eine Gelegenheit für die Kinder, Jugendliche, Erwachsener und alte Menschen, teil in der verschiedenen Sozialtat zu nehmen. Die bedeutensame Entwicklungsform der Solidarität der Gemeinde im katholischen Geiste ist die religiöse Idee von Lourdes geworden. Die Erforschungen lassen glauben, dass die Lour-

desidee aus Frankreich nach Litauen im Jahre 1900 angekommen ist. Auch heute versammeln sich die Menschen bei Lourdesgrotten von Samogitien in grossen kirchlichen Feiertage oder werktags für die gemeinsame Andacht oder das Fest. Das verstärkte früher und auch heute noch verstärkt die Solidarität der Gemeinde in kleinen Städten.

Es war gewöhnlich, dass die Solidarität der Menschen sich in vielfältiger gemeinsamen Tat gezeigt hat. Die Menschen sammelten die Steine und fuhren sie für den Bau der Lourdesgrotte zusammen. Dann veranstalteten sie die Feste an der Lourdesgrotte.

In der Erforschung wurde eine Achtung auf zwei Lourdesgrotten in Samogitien konzentriert, die sind in Inkakliai und Kretinga und wurden sehr berühmt an der Entwicklung der Gemeindefsolidarität. Die Untersuchung ist aktuell für die Geschichte der Katholischen Kirche in Litauen und Ethnologie der Religion.

Die Entwicklung der Solidarität der Einwohner hat in Inkakliai auf Grund der Lourdesgrotte im Jahre 1913 angefangen. In der Zeit wurde die Lourdesgrotte mit der Statue der Gottes Mutter und Quelle gebaut worden. Vor allem haben sammeln die Menschen das Geld für die Lourdesgrotte. Den Menschen hat Msgr. J. Macijauskas die Geldsammlung anzufangen geholfen. Grösstenteils haben die freiwilligen Männer die Lourdesgrotte gebaut, die sammeln die Steine und führen sie für den Bau der Lourdesgrotte gemeinsam. Also die kirchliche Gemeinde in Inkakliai haben ein sakrales Objekt für sich selbst und ihren Kin-

der gemacht. Mit der Lourdesgrotte stammte auch eine zeremonielle Kultur in der Kleinstadt, in der dominierte die Maiandacht, wo haben viele Familien einzeln und gemeinsam teil genommen. Die Maiandacht ist volkstümlich auch heute. Die Menschen gehen zur Lourdesgrotte und bitten die Gottes Mutter um viele Gnaden.

Die Entwicklung der Solidarität der Einwohner hat in Kretinga auf Grund der Lourdesgrotte im Jahre 1933 angefangen. Die Idee eine Lourdesgrotte aufzubauen ist von P. A. Dirvele OFM angekommen. Dazu haben die Männer die Steine aus der alten Brauerei für die Lourdesgrotte gemeinsam abgenommen und gefahren. So wurde die Lourdesgrotte aufgebaut. In zeremonieller Kultur dominierten die Maiandacht, Konzilien der Laien Franziskaner, das Fest kirchlicher Chöre der Kinder, Anfang und Schluss des Schuljahres, Fronleichnam, die Feste des hl. Franziskus und hl. Antonius.

---

PAGRINDINIAI ŽODŽIAI: Lurdas, solidarumas, Inkakliai, Kretinga.

KEY WORDS: Lourdes, solidarity, Inkakliai, Kretinga.

---

**Veronika LILEIKIENĖ** – Vytauto Didžiojo universiteto etnologijos krypties doktorantė, Lietuvos katalikų mokslo akademijos narė pagalbininkė. Adresas: Vyturio g. 7–14, LT–95188 Klaipėda. Tel. 8 652 08105, El. paštas: saulil@centras.lt

**Veronika LILEIKIENĖ** – graduate student of Ethnology sciences at Vytautas Magnus University, member of Lithuanian Catholic Science Academy. Address: Vyturio g. 7–14, LT–95188 Klaipėda. Phone 8 652 08105, E-mail: saulil@centras.lt